

a másik felét pedig a sátán kormányozta. Ez onnan van, mert az emberek nem tudták felfogni Istennek a rossz feletti hatalmát. A régi theologia e szerint az istenben való hitetlenségnek volt az ábrázolása; mert isten voltaképen maga a jószág, és a jószág mindenhatóságában nem himni annyi, mint kétségbe vonni az isten mindenható voltát. Régen azt gondolták, hogy a vallást csak félelem által lehet fentartani, az embereket a pokollal való rettentés által megmenteni és az eretnekség terjedését üldözés által megakadályozni. Az új theológiának erősebb hite lesz a jószág erejében a melyet Jézus képviselt, s az ő szeretetét követve, minden elleneségen diadalmaskodni fog. Azt mondani, hogy Jézus: a Krisztus — mely az egyház eredeti és főhitvallása volt -- annyi, mint azt mondani, hogy a Krisztusban megtestesült szeretet elve nem csupán csak jószág, hanem egyszermind erő is; és az új theologia, mely keresztény lesz, azt fogja hirdetni, hogy: a jószág, igazság, és szeretet mindenhatók az egész világon; hogy minden rossz mulékony s hogy a bűnnek nincs semminemű állománya. Ebben a hitben fog a kereszténység győzni.

Végre az új theologia nem kizáró (exclusive), hanem befogadó (inclusive) lesz; nem veszi körül falakkal az egyházat, mintha az egy védelmesített erőd volna, hanem munkásokat küld ki az aratásra minden irányban, a hol az isteni magvető elhintette a magvakat. Ha az isten mutatott fel valamit a világnak egy Confucius vagy Zoroaster, egy Buddha vagy Mohammed, egy Socrates vagy Plato által: a jövő theológiájának vendégszeretete tág ajtót fog nyitni annak befogadására. És így a Krisztus az igazság szétszórt sugarait egy központba fogja gyűjteni, s az ő nagy elégtétele tisztább és teljesebb magyarázatot és értelmet fog nyerni.

Kovács János.

LEVELEZÉS.

Budapest, nov. 3-án, 1878.

Tisztelt szerkesztő úr!

Unitárius hitrokonink Budapesten ma d. e. isteni tiszteletet tartottak Hajós János gondnokunk szállásán. Istennek hála, egy nagy szobát úgy megtöltöttünk, hogy alig lehetett mozogni benne.

Buzogány barátunk tartott buzgó imát és egy emelkedett hangulatú beszédet arról, hogy a természetnél nincs szentebb oltára Istennek, és az igaz vallásosságnak nincs hathatósabb prédikátora a természetnél. Meghatóan festette, miként hirdetik az évszakok s a természet ezer meg ezer képei és tüneményei Isten dicsőségét, bölcsességét és jóságát, aztán hálaadásra hívott a mindenek Ura iránt amaz áldásokért, melyekkel a földet ez évben is elárasztotta. Végre urí szent vacsorát osztott.

Ezután Fretwell János angol barátunk tartott egy érdekes beszédet, melynek elején üdvözölte kicsiny gyülekezetünket az angol és amerikai unitáriusok nevében; biztosított, hogy ők meleg érdeklődéssel várják, mikor fog Magyarország fővárosában az első unitárius templom felépülni. Azután fejtegette, mily nagy fontossággal bír a vallás a népek életében s haladásában. Lengyelország bukását onnan számítja, midőn ott a vallás szabad nyilatkozása erőszakosan elnyomatott s a jezsuitizmus mindent üldözőbe vett. Anglia és Amerika hatalmát s virágzását leginkább a vallásosság s gondolkodás szabadságának köszönheti. Bámul ama közönbösségen, melyet nálunk a vallási dolgok iránt tapasztal s meggyőzőleg fejtegeti, hogy a vallásosságnak az élet minden munkásságát át kellene hantnia, csak akkor volna egészséges fejlődés várható minden irányban.

Fretwell beszéde általános tetszéssel fogadtatott.

Erre a keb. tanács tartott rövid ülést, melynek végével angol barátunk tiszteletére többeket Bedő Albert kir. tanácsos hívott meg ebédre, hol meleg pohárköszöntések végezték be ezen fiókegyház-községünkre nézve örömteljes napot. Jól esett szívünknek meggyőződnie arról, hogy hitrokonink ősi erénye, a vallásos lelkesedés, a fővárosban elszórtan élő hitrokoninkban is meg van s valahányszor alkalom van reá, az mindig élénken nyilatkozik. Isten áldja meg őket

Fogadja t. szerkesztő úr, sat.

M.

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

Brassai Sámuel „Földiratának“ második vagy polgári része. Irta Buzogány Áron. Harmadik javított kiadás. Kiadja Stein János Kolozsvárt 1878.

Napjainkban, midőn irodalmi viszketegségből annyi hivatlan kezd tankönyvek írásához, nem lehet eléggé méltányolni újabb meg újabb